

Franjo Črnko: *Nikola Zrinski – branitelj Sigeta grada*

ur. Alojz Jembrih, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, Zagreb, 2016., 144 str.

Godina 2016. bila je godina u znaku 450. obljetnice od slavne Sigetske bitke u kojoj je život izgubio Nikola Šubić Zrinski. Hrvatski sabor je tako u ožujku 2016. godinu proglasio kao godinu „Nikole Šubića Zrinskog“. U spomen na ovu bitku održali su se brojni kulturni, znanstveni i umjetnički događaji. S obzirom na obljetnicu prof. dr. sc. Alojz Jembrih, redoviti profesor u miru s Odsjeka za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu uredio je i za tisak pripremio pretisak izdanja djela *Ferenac Črnko: Povijest Segeta grada s dodatkom narodnih pjesama o podsjednjau Segeta*, koje je za tisak pripremio Ante Šimčik 1931. godine. Urednik izdanja ističe da se HKD Sv. Jeronima za pretisak odlučilo zbog sadržaja koji je tadašnji priređivač predočio, poprativši Črnkov tekst s *Uvodom* i bilješkama kojima se olakšalo čitanje i razumijevanje pojedinih riječi i pojmova, dok je ovom novom izdanju dodan novi pogovor s namjerom da se današnjeg čitatelja uputi na noviju literaturu (str. VI). Ovaj pretisak s pogovorom proteže se na 144 stranice. Sadrži 21 slikovni materijal. Sam pretisak Ante Šimčika proteže se na prvih 65 strana, dok se uredni- kov pogovor s priložima proteže od

67 do 125 stranice. *Bilješka o priređivaču prvog izdanje* je od 126–128 str., a *Bilješka o priređivaču ovog izdanje* je od 12–132 str. *Popis literature* se proteže od 133–139 str, *Popis svjetloписа* je od 140–142 str., a *Pregled sadržaja* od 143–144 str.

Pretisak sadrži uvodnu studiju Ante Šimčika u kojoj ukratko opisuje kako je došlo do publiciranja rukopisa (str. 3–12), a kojega je pronašao Anton Kaspert, urednik *Časopisa za zgodovinu i narodopis*, u arhivu knezova Auersperga u Gornjoj Austriji Također, osvrće se na radove tadašnjih filoloških autoriteta Frana Kidriča (*Oblega Sigeta v sodobnem hrvaškem opisu*) i Stjepana Ivšića (*Podsjedanje i osvojenje Sigeta u glagoljskom prijepisu hrvatskoga opisa iz g. 1566. ili 1567.*). Potom slijedi *Povijest Segeta grada* Franje Črnka, koju je Ante Šimčik popratio bilješkama (str. 13–40). U Dodatku, koje pretisak sadrži, Šimčik donosi četiri pjesme koje su posvećene Nikoli Šubiću Zrinskom: *Ban Miklouš Zrinski u Seget gradu* (str. 43–45); *Mujo Ljubović pod Segetom* (str. 45–48); *Boj na Segetu* (str. 49–62) i *Smrt cara Sulejmana pod Segetom* (str. 63). Pretisak završava rječnikom manje poznatih riječi i sadržajem (str. 64).

U *Pogovoru* kojeg je napisao urednik izdanja Alojz Jembrih ističe kako je ovo ponovljeno izdanje (u pretisku 2016.) vrijedan doprinos današnjoj čitateljskoj publici i budućem mladom naraštaju kojemu će na dohvrat ruke biti knjiga u kojoj je prikazana junačka obrana Sigeta (str. 68). Urednik, citirajući Agnes Vrkonyi, posebno ističe kako je Nikola Zrinski Sigetski bio iznimno vojnički nadaren, uspješan poslovni čovjek, političar s koncepcijom i beskrajno strastvena osoba (str. 71). Jembrih je podsjetio i na 300. obljetnicu, koja je svečano obilježena 1866. godine te citira br. 198 *Narodnih novina* koji daju osvrt na taj događaj te ističe *U koliko štuješ sam u toliko te i drugi cijene zahtjeva od naroda našeg vlastito poštovanje da svečano i javno proslavi tristogodišnjicu svoga najslavnijeg junaka Nikole Zrinskog Sigetskoga* (str. 73).

Pogibija Nikole Šubića Zrinskog imala je veliki odjek u tadašnjoj Europi, a o junačkoj borbi izdani su razni opisi na hrvatskom, latinskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Junaštvo Nikole Šubića Zrinskog postalo je i motivom školskih drama u isusovačkim gimnazijama u 18. stoljeću. U Bratislavi je 1738., a u Trnavi 1749. godine prikazana školska drama Andrije Fritza *Nicolai Zriny ad Szigethum victoria*, dok su u Zagrebu na Griču izveli školsku dramu 1749. pod naslovom *Nicolaus Zrinius ad Sigethi* (str. 74–75).

Važno je za spomenuti da su o junačkoj obrani Sigeta i podvigu Nikole Šubića Zrinskog pisali Brne Karnarutić *Vazetje Sigeta grada* (1584.), izdano nakon njegove smrti; Petar Fodroczy je objavio drugo izdanje tog epa 1661. godine. Jembrih skreće pozornost da je to izdanje bitno, jer je Fodroczy nakon teksta epa dodao točan opis utvrde Siget, a kojeg donosi u prijevodu kao prilog ovom *Pogovoru* (str. 77, 104–120). Godine 1660. pak Petar Zrinski objavljuje hrvatsku verziju *Adrijanskoga mora sirena*, a koju je napisao njegov brat Nikola na mađarskom. Pavo Ritter Vitezović 1684. i 1685. na tu temu objavljuje *Odijeljenje sigetsko*. Jembrih se u raspravi osvrće i na prvu tiskanu knjigu na temu obrane Sigeta, a radi se o djelu tiskanom 1568. u Beču *Historia Sigethi, totius Sc-lavoniae fortissimi propugnaculi ...* (str. 79). Urednik ovog izdanja skreće pažnju i na izdanje iz 1587. koje je priredio Petar Albinus Nivemontius *De Sigeto Hungariae propugnaculo...* (str. 81).

Što se tiče izdanja koje je u pretisku ovog izdanja Jembrih navodi kako se neće osvrćati na Šimčikov *Predgovor* u kojem on analizira ranije spomenute rasprave Franceta Kidriča i Stjepana Ivšića, već ponovo postavlja pitanje autorstva, a odgovor upućuje da se radi o Franji (Ferencu) Črnku, koji je bio komornik Zrinskoga u vrijeme bitke, a i sam je bio dionik iste (str. 82–83).

Potvrdu autorstva Jembrih nalazi kod Samula Budine, koji je u svojem latinskom tekstu *Historia Sigethi* zapisao da je autor plemenit i vrijedan čovjek, da je bio komornik Nikole Zrinskog, da je sudjelovao u sigetskoj tragediji itd. Dakle sve to upućuje na Franju (Ferenca) Črnka (str. 84–85).

Svoj *Pogovor* Alojz Jembrih završava s tri priloga, a za prilog 1. i 2. kaže kako današnjem čitatelju nisu poznati kao ni široj znanstvenoj javnosti. Radi se o *Posveti Petra Fodroczyja* iz drugog izdanja Karnarutićeva epa *Vazetje Sigeta grada* Nikoli Zrinskom, koji je poginuo 1664. godine, dok se drugi odnosi na tekst koji je Fodroczy dodao izdanju *Vazetja Sigeta grada*. Ta dva teksta su ovdje prvi puta objavljena na hrvatskom jeziku. Urednik zaključuje da pretisak koji čitatelj drži u rukama najbolje prikazuje svu herojsku odvažnost Nikole Zrinskoga (str. 90).

Kao što sam već spomenuo, Jembrih donosi tri priloga koji se protežu od 99. do 125. stranice. Prvi prilog se odnosi na *Posvetu Petra Fodrocija Nikoli VII. Zrinskom (1661.)*. Fodroczy kaže u posveti kako neće pogriješiti ako obznani da je Nikolin pradjed hrabar i vrlo poznat po pogibelji u sigetskoj bitci, koji je već odavno slavom i sretnom smrću istrgnut s lica zemlje još živi (str. 100). Kao razlog ponovnog tiskanja ovog djela Fodroczy kaže da je ova knjižica

sadrži povijest Sigeta i njegovog vrlo slavnog pradjeda, a isto tako ističe da je ta knjižica već prije ugledala svijetlo dana, a sad je njegovom zaslugom ponovo tiskana i njemu posvećen (str. 102).

Drugi prilog donosi *Opis Sigeta u doba opsade i pada, Franje Forgača (1661.)*. U ovom prijevodu saznajemo neke zanimljive informacije o sigetskoj utvrdi. Npr. utvrdu i grad, prema riječima Franje Forgača, razdvajao je samo jedan potok, strukturu zidina utvrde, saznajemo da je u tvrđavi bilo 1800 pješaka, 200 konjanika, 150 stanovnika, dok je žene i djece bilo oko 2000 (str. 105). Sama bitka, prema tekstu, odvijala se u bojnom redu i pod ruševinama zidina te na otvorenom polju. Nadalje, saznajemo da je 800 ljudi preživjelo kolovoški napad, da su kule i zidine bile s triju strana topovima gađane (str. 107). O nepokolebljivosti Nikole Šubića Zrinskog može se pročitati od 108. do 110. stranice. Potom se opisuje novi napad kojega je Sulejman izvršio 29. kolovoza, a o konačnom padu 7. rujna piše autor od 111. do 120. stranice. Posebno je dojmljiv opis smrti Zrinskog, gdje Forgač opisuje nalet Zrinskoga sabljom na Turke i kako se probijao do mosta te ga je u tom času usmratio janjičar pucnjem blizu sljepoočnice, a drugim hitcem s lijeve strane prsnog koša (str. 118).

Prilog treći sadrži tri psima, dva Nikole Šubića Zrinskog i jedno

Petra Patačića. U prvom pismu Nikola Šubić Zrinski 14. listopada 1556. godine iz Čakovca piše Ivanu Lenkoviću, a koje urednik Alojz Jembrih donosi na jeziku izvornika – kajkavskom (str. 121–123). Sljedeće pismo datirano je 1. srpnjem 1562. godine, a Zrinski javlja Ivanu Lenkoviću novosti u svezi kretanja Turaka. Treće pismo piše Petar Patačić 12. srpnja 1566., a naslovljeno je na njegova brata Ivana u kojem se može iščitati njegova zabrinutost zbog situacije, budući da je dao napraviti oporuku te zamolio brata da pazi na njegovu ženu i djecu.

S obzirom na važnost bitke, ali i njezino višestoljetno glorificiranje, ovo reizdanje knjige iz 1931. i njezino opremanje novim bilješkama kao i novi izvori, koji su u obliku priloga prezentirani čitateljima, predstavljaju ne samo važan prilog hrvatskoj „sigetiani“, nego daju i nove uvide te nadopunjuju kontekst razumijevanja bitke i njezinih povijesnih i društvenih implikacija.

Dejan Pernjak